

OTDK-DOLGOZAT

Gyárfás Natalie
BA

2013

**A MAGYAR BANKRENDSZER ELEMZÉSE, HELYZETE
NEMZETKÖZI, RÉGIÓS ÖSSZEHASONLÍTÁSBAN
– „HOL A GÖDÖR ALJA, — AVAGY ÉSZAKRÓL DÉL FELÉ (FÉLÚTON?) !”**

**ANALYSIS AND COMPARISON OF THE HUNGARIAN AND THE
CEE BANKING SECTORS
– WHERE IS THE BOTTOM OF THE PIT – (HALFWAY) FROM NORTH TO
SOUTH?**

Gyárfás Natalie

Kézirat lezárva: 2012. június 24.

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS	1
1.2. A KÖZÉP-KELET EURÓPAI RÉGIÓ BANKRENDSZEREINEK JELLEMZŐI.....	1
2. MAGYARORSZÁG.....	3
2.1. A MAGYAR BANKSZÉKTOR	3
2.2. A MAGYAR BANKSZÉKTOR PROFITABILITÁSA	5
2.3. A MAGYAR BANKRENDSZERRŐL ÖSSZEFOGLALÓAN	9
3. A RÉGIÓS ORSZÁGOK.....	11
3.1. BULGÁRIA	11
3.1.1. A bolgár bankszektor	11
3.1.2. Bulgáriáról összefoglalva	13
3.2. CSEH KÖZTÁRSASÁG	14
3.2.1. A cseh bankszektor	15
3.2.2. A cseh bankrendszerről összefoglalva	17
3.3. LENGYELORSZÁG	17
3.3.1. A lengyel bankrendszer.....	18
3.3.2. Lengyel bankrendszerről összefoglalva	22
3.4. SZLOVÁKIA	22
3.4.1. A szlovák bankrendszer.....	23
3.4.2. Összefoglalóan a Szlovák bankrendszerről.....	24
3.5. ROMÁNIA	24
3.5.1. A román bankszektor	25
3.5.2. Román bankrendszerről összefoglalóan	27
3.6. BANKI ÁRFOLYAMOK INGADOZÁSA	27
4. ÖSSZEFOGLALÁS ÉS KÖVETKEZTETÉSEK	29
IRODALOMJEGYZÉK.....	32
MELLÉKLETEK.....	36
1. MELLÉKLET: REGIONÁLIS ÖSSZEHASONLÍTÁS	37

TÁBLÁZAT ÉS ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra. A magyarországi reál GDP növekedése	3
2. ábra. A magyar bankrendszer mérleg adatai	4
3. ábra. A magyar bankrendszer nem-teljesítő hitelállománya	5
4. ábra. Értékvesztés és kockázati céltartalék változása	6
5. ábra. A magyar bankrendszer adózott eredménye	7
6. ábra. A magyar bankrendszer tőkearányos eredménye	7
7. ábra. A magyar bankrendszereszközarányos eredménye	8
1. táblázat. Vezető magyar bankok adatai (millió forint).....	9
8. ábra. Bulgária reál GDP változása	11
8. ábra. A bolgár bankrendszer mérleg adatai	12
9. ábra. A bolgár bankrendszer nem-teljesítőhitelállománya	12
11. ábra. A bolgár bankszektor profitabilitása.....	13
2. táblázat. Vezető bolgár bankok adatai (ezer leva)	13
12. ábra. A Cseh Köztársaság reál GDP változása	14
13. ábra. A cseh bankrendszer mérlegadatai	15
14. ábra. A cseh bankrendszer nem-teljesítőhitelállománya	16
15. ábra. A cseh bankszektor profitabilitása.....	16
3. táblázat. Vezető cseh bankok adatai (millió korona)	17
16. ábra. Lengyelország reál GDP növekedése	18
17. ábra. A lengyel bankrendszer mérleg adatai.....	19
18. ábra. A lengyel bankrendszer nem-teljesítőhitelállománya.....	19
19. ábra. A lakossági hitelek alakulása Magyarországon és Lengyelországban devizanemenként	20
20. ábra. A lengyel bankszektor profitabilitása	21
4. táblázat. Vezető lengyel bankok adatai (millió zlotyi).....	21
21. ábra. Szlovákia reál GDP változása	22
21. ábra. A szlovák bankrendszer mérleg adatai	23
22. ábra. A szlovák bankrendszer nem-teljesítőhitelállománya	23
23. ábra. A szlovák bankszektor profitabilitása.....	24
5. táblázat. Vezető szlovák bankok adatai (millió euró)	24
24. ábra. Románia reál GDP változása	25

25. ábra. A román bankrendszer mérleg adatai	25
26. ábra. A román bankrendszer nem-teljesítő hitelállománya	26
27. ábra. A román bankszektor prfoitabilitása.....	26
6. táblázat. Vezető román bankok adatai (ezer lej)	27
7. táblázat. Piaci mutatószámok.....	28

1. BEVEZETÉS

Dolgozatomban bemutatom a közép-kelet európai régió bankrendszeit. Részletesen elemzem Magyarország helyzetét a többi országgal együtt, illetve a többi országhoz képest.

A kutatásom során azokra a kérdésekre kerestem a választ, amelyek mind az aktuális szakirodalomban, mind az egyetemi, baráti, családi és szakmai jellegű beszélgetésekben folyamatosan felmerültek. „Vajon Magyarország tényleg lemaradt vagy csak egy rossz évet zárt tavaly?”, „Lehetséges, hogy csak rosszul kommunikálják a bankrendszer helyzetét és nem is olyan nagy a vész?”. Sok ilyen és ehhez hasonló kérdés megvitatásában vettem úgy részt, hogy mindig csak másodkézből kapott információkra hivatkozhattam. Szakmai érdeklődésemből fakadóan saját válaszokat szerettem volna kapni, azt hogy én magam nézzek utána és kutassam ki a mutatószámokat, adatokat. Ezért kezdtem bele ennek a dolgozatnak a megírásába.

Amikor megkérdezte egy cseh orvostanhallgató ismerősöm, hogy mi a helyzet Magyarországgal, nem tudtam elmagyarázni neki a mi két országunk közötti különbséget, mert nem ismertem az ő országának a helyzetét. A kutatás befejeztével és a következtetéseim levonásával most már biztos lehetek benne, hogy a legközelebbi kérdésre kimerítő választ fogok tudni nyújtani.

1.2. A KÖZÉP-KELET EURÓPAI RÉGIÓ BANKRENDSZEREINEK JELLEMZŐI

A régió hat országa között vannak számos különbségek ugyanakkor hasonló tendenciák is megfigyelhetők voltak az utóbbi években. Mielőtt részletesen bemutatom az egyes országok bankrendszeit, pár mondatban összefoglalóm a régió általános jellemzését.

A Közép-kelet európai bankrendszer erőssége a megfelelően tőkésített bankok hálózata. A tőke-megfelelési mutatók a legtöbb bank esetében jóval a minimum követelmény felett vannak, bankrendszer szinten pedig a régió minden országában az elmúlt három évben meghaladták a 12%-ot. Így összességében elmondható, hogy mára már limitált a külső finanszírozási igény.

A térség bankjainak az utóbbi időben egyértelműen a magas nem-teljesítő hitelállomány jelentette a legnagyobb nehézséget. Ez a legtöbb országban 6-7% körül volt, de egyes kiugró esetekben közelítette a 13%-ot is. A 90 napon túl nem fizető hitelek arányának emelkedése a bankokat folyamatosan növekedő nagymértékű provízió (értékvesztés) elszámolására kényszerítette, ami a profitabilitásukat lényegesen rontotta.

Mind ezek mellett a bankok hitelállományában jelentős az FX alapú hitel, ami a válság után kialakult bizonytalan helyzettel egybevéve nehezíti a működésüket.

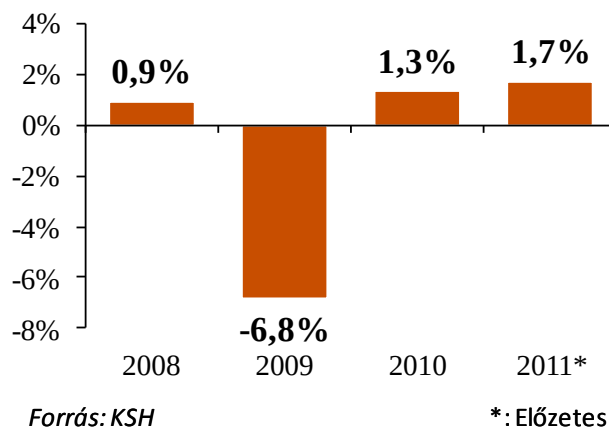
A nyugat-európaihoz képest relatív gyors nemzetgazdasági növekedésből a bankok profitálnak. Míg Európa nyugati térségében stagnál a piac növekedése, a KKE régió gyors termékfejlesztéssel reagált a lehetőségeire.

Nem elhanyagolható ugyanakkor a makrogazdasági tényezők befolyása a bankrendszerre. Hatalmas kockázatok rejt magában egy lehetséges L recessziós tendencia kialakulása és a szuverén hitelek kockázata. Valamint a kialakult helyzet következtében megjelenő külön adók is csak tovább növelik az iparág bizonytalanságát.

A válság kirobbanása utáni években Közép-Kelet Európa együttevén/ egyként nézve megállta a helyét; feltőkésítette a nagyobb bankjait és a profitabilitás is kezdi elérni a válság eleji szinteket, de a régió nem homogén.

2. MAGYARORSZÁG

Magyarországon a reál GDP alakulása a Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint 2008-ban még növekedett, míg 2009-ben 6,8%-al csökkent (1. ábra). Ez a tendencia még nem tért el a környező országokétól. A következő két évben enyhe növekedés történt, ugyanakkor a 2012-es prognózisok még nagyon különböznek egymástól.

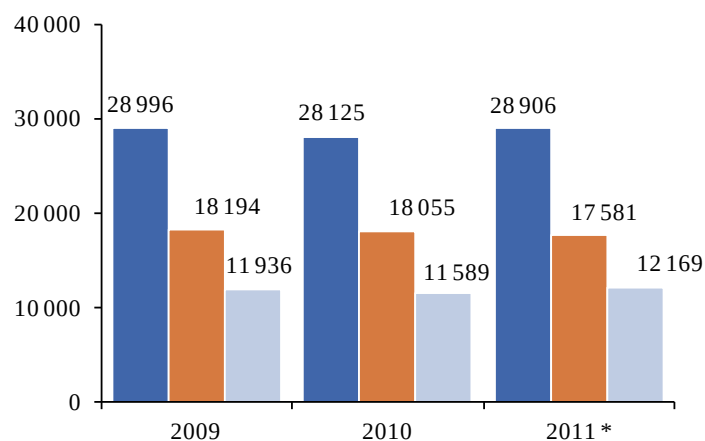

1. ábra. A magyarországi reál GDP növekedése

A válság kormányzati kezelése a bankokat illetően a 2010-es bankadó bevezetése, majd 2011-ben a deviza hitel-visszafizetés áthárítása (végtörlesztés) volt. A jelenleg is fennálló kérdés recesszió lesz-e idén?

2.1. A MAGYAR BANKSZEKTOR

A magyar bankszektor 2009-től egészen 2011 nyaráig zsugorodott (2. ábra). A mérlegfőösszeg csökkenése – amely másfél év alatt 1700 milliárd forintot tett ki – eszközoldalon a hitelek, még forrásoldalon meghatározóan a külföldi források állományának csökkenéséből adódott. A bankrendszer hitelállománya csökkent, a hitelezés lelassult. A háztartásoknak nyújtott hitelállomány 4,3 százalékkal, míg a vállalkozásoknak nyújtott hitelállomány 7,2 százalékkal esett vissza 2011 júniusára, az azt megelőző év végéi állományhoz képest. Forrásoldalon a közvetlen külföldi források 9,7 százalékkal csökkentek.

Forrás: PSZÁF

*: Előzetes adatok

2. ábra. A magyar bankrendszer mérlegfőösszege, hitelállománya és betétállománya (milliárd forint)

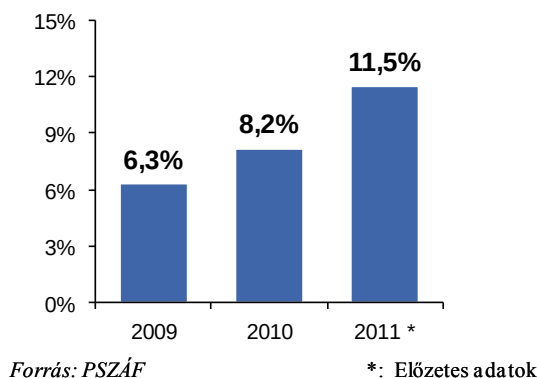
A vállalati hitelállomány változása magának a szektornak is egy meghatározó mutatója. Amennyiben a vállalatoknak csökken a hitelfelvételi aktivitása — magas banki kamatok és/vagy kihasználhatatlan/alkalmatlan piaci helyzet miatt — az megbénítja az egész gazdaságot. Ha lassul a hitelezés, lassulnak a befektetések is. Az új befektetések hiánya miatt kevesebb munkaerőre van szükség, nő a munkanélküliség.

A betétek állománya szintén csökkent 2009 után, egészen 2011 nyaráig. Ugyanakkor a forrásoldalon ez másfél év alatt 4 százalékos visszaesést, 2010 év végéhez képest pedig 1 százalékos csökkenést jelent. 2011 év végére a betétek száma a válság előtti évekhez hasonló szintre nőtt. A betétek alakulása fontos szerepet játszik a háztartások megtakarítása szempontjából. A betétállomány csökkenésének oka a kevés új betétes illetve, hogy a háztartások meglévő betétjeiket kiszedték a bankokból. A betétek felhasználásnak célja pedig esetenként a lehetővé tett végtörlesztés, illetve az emberek mindennapi szükségleteinek finanszírozása.

2011 év végére a mérlegfőösszeg kezdte elérni a 2009-es szintet. A bankrendszer hitelállománya még mindig csökkenő tendenciát mutat, a helyzetet súlyosbítja a hitel/betét arány. 2009 év végén 152%-os volt a mutató, amely szinte kizárólagosan csak a hitelek csökkenése miatt 2011 év végére 144%-os lett. Ez azt jelenti, hogy a bankok 44%-al több hitelt helyeztek ki, mint amennyi betétet gyűjtöttek. Ebből következett, hogy anyabanki megtakarításokra szorultak. szabályozás h/b arányról

A hitelek csökkenő tendenciája mellett fontos megemlíteni a portfóliók minőségét. A nem-teljesítő hitelek aránya 2009 óta folyamatosan emelkedett, 2011 harmadik

negyedévében elérte a 11,1 százalékot (3.ábra). Ez azt jelenti, hogy az egész bankszektor hitelállományából több mint minden tizedik hitel már 90 napon túl nem fizető.

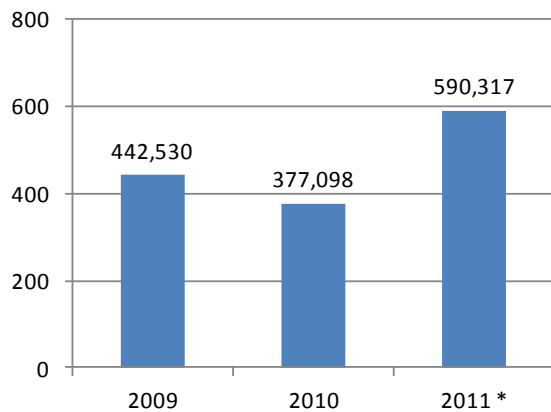
3. ábra. A magyar bankrendszer nem-teljesítő hitelállománya (%)

Az NPL (non-performing loans) növekedés teljes egészében a lakossági hitelek, s ezen belül a jelzáloghitelek miatt volt. E mögött a háztartások egy részének súlyos eladósodottsága és a svájci frankban fennálló hitelek esetében az adósságszolgálati teher számottevő növekedése áll. Ennek oka a hitel-feltevők körében egyre magasabb a munkanélküliség, melynek következménye a csökkenő fizetőképesség.

A háztartási hitelállomány már közel negyedét érintik fizetési problémák. A háztartások hiteleinek már több mint 10 százalékát átstrukturálták, ennek azonban egynegyede újra 90 napon túl lejárttá vált.

2.2. A MAGYAR BANKSZEKTOR PROFITABILITÁSA

A bankrendszeri szinten megképzett értékvesztési és céltartalékolási szint összességében nem összeegyeztethető az NPL arány változásával. 2010 év végén 1,9 százalékponttal megnőtt a nem-teljesítő hitelek aránya, 8,2 százalékra. Ehhez képest 2010-ben éves szinten 65 milliárd forinttal kevesebb értékvesztést és kockázati céltartalékot számoltak el a bankok bankrendszeri szinten, mint 2009-ben (4. ábra).

Forrás: PSZÁF

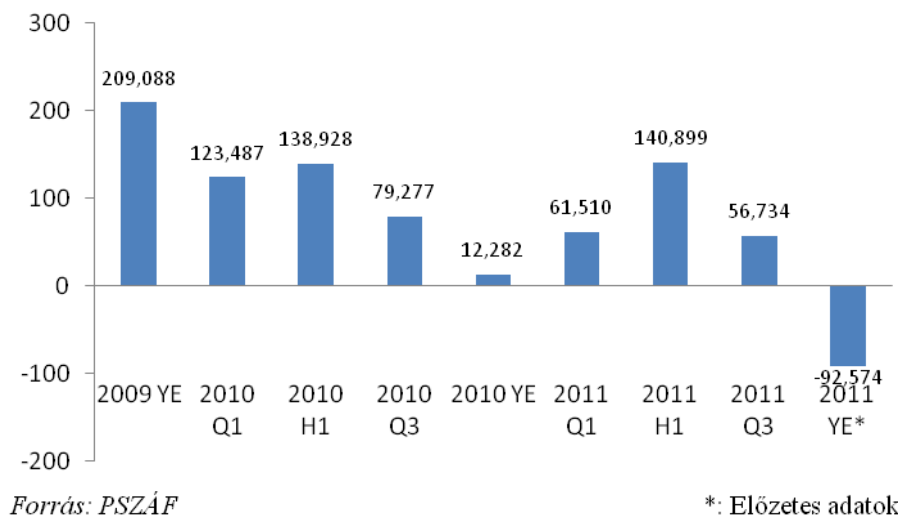
*: Előzetes adatok

4. ábra. Értékvesztés és kockázati céltartalék változása (milliárd forint)

Majd 2011-ben az azelőtti évnél 40 százalékkal, 528 milliárd forinttal több veszteséget számoltak el a bankok. Ennek oka a különböző bankok, különféle kockázatkezelési politikája. Általánosságban elmondható, hogy minél veszteségesebb volt egy bank, annál magasabb értékvesztést számolt el.

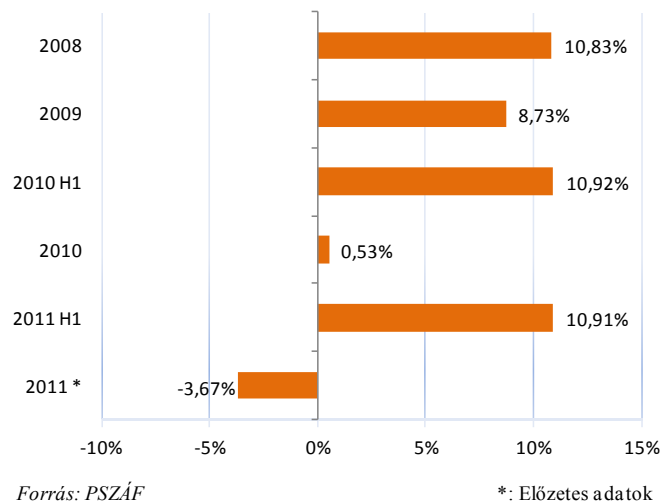
A magyar bankszektor működést érintő eredményei közül több is javult az elmúlt három évben. A kamatmarzs a 2011-ben 4,9% volt, még 2009-ben 4,16%. Ez a kamatráfordítások nagyobb mértékű 30 százalékos visszaesésének következménye, még a kamatokból származó bevételek csak 16 százalékkal mérséklődtek. Illetve bankrendszer szinten a költség bevétel arány is lényegesen javult, 2011-ben 6 százalékponttal volt alacsonyabb a 2009-es 58%-nál, ami a működési költségek kismértékű csökkenésének eredménye.

A bankrendszer nettó eredménye 2011 év végére negatív lett (5. ábra). Mi okozta tehát a sokkoló eredményt a magyar bankrendszernek? Kiemelkedő jelentőségű volt az értékvesztés miatt elszámolt költségek, valamint 2010 óta a bankadó fizetése, és a 2011-ben bevezetett deviza hitel-visszafizetés, ami szintén a bankokra hárult.

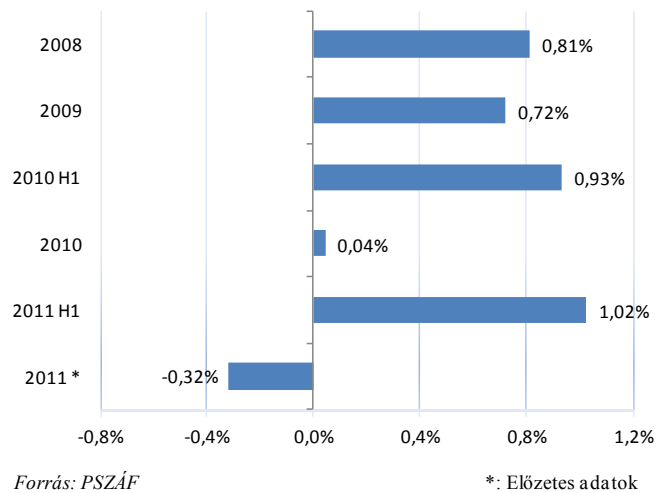

5. ábra. A magyar bankrendszer adózott eredménye (milliárd forint)

A bankok profitabilitása lényegesen romlott. A válság előtti időszakhoz képest létrejött eredményromlás fő tényezője a hitelek értékvesztése és a banki különadó. A teljes értékvesztés-állomány 2010-re a követelések 2,6%-áról 3,9%-ára nőtt. Az eszközarányosan meghatározott különadó-kötelezettség nettó 100 milliárd forinttal csökkentette a bankok adózott eredményét. Ez látszik a 2010 év végi profitabilitási mutatókon is (6. 7. ábra).

6. ábra A magyar bankrendszer tőkearányos eredménye (ROE)

7. ábra. A magyar bankrendszer eszközarányos eredménye (ROA)

A megelőző években a gazdasági mutatók nagyságrendileg megegyeztek a bankszektor mutatószámaival, még 2010 év közben is az azelőtt évek átlagának megfelelő eredményt produkált a bankszektor. Ugyanakkor 2010 év végén az egy összegben befizetett különadó lerontotta a bankok nyereségességét.

2011 első félévében kezdeti javulást mutatott a bankrendszer egésze a nagymértékű veszteségek után, a válság kezdeti évéhez hasonlóan teljesített a magyar bankrendszer. Ez köszönhető volt, annak, hogy a válság kezdete óta először 2010-ben növekedett a GDP, illetve 2011 első negyedévében elérte az azóta is maximálisnak számító 2,5%-os előző év negyedévéhez mért volumenváltozást.

Ez után a gazdaság növekedése lelassult, illetve a második negyedévben a bankoknak már nem csak a nagymértékű bankadó, hanem a végtörlesztés is hatalmas veszteségeket okozott.

Magyarország öt legnagyobb bankja közül azonban 2011 félévre három is negatív eredménnyel zárt (1.táblázat). A régióban jelen lévő nagybankok azon is elgondolkoztak, hogy magyarországi leányvállalataikat eladják, kivonják a térségből. Hiszen a féléves negatív eredmények után a végtörlesztéssel újabb rendkívüli mértékű teher hárult rájuk.

Bank neve	Anyavállalat	Mérlegfőösszeg	Saját tőke	Adózott eredmény	ROA *	ROE *
OTP Bank ⁽¹⁾ 	Tőzsdén jegyzett	10 200 527	1 418 310	83 800	0,82%	5,91%
Erste ⁽²⁾ 	Erste Group	3 040 587	145 257	-1 130	-0,07%	-1,56%
K&H Bank ⁽¹⁾ 	KBC Group	2 870 743	194 676	586	0,02%	0,30%
MKB ⁽²⁾ 	Bayerische Landesbank	2 817 581	190 492	-19 115	-1,36%	-20,07%
Raiffeisen ⁽²⁾ 	Raiffeisen Banking Group	2 352 117	141 133	- 97 500⁽¹⁾	na.	na.

Forrás: A bankok jelentései

* A ROA, ROE mutatók annualizált kalkulációk

⁽¹⁾ 2011 év végi adatok

⁽²⁾ 2011 féléves adatok

1. táblázat. Vezető magyar bankok adatai (millió forint)

A bankok elsődleges célja a likviditásuk fenntartása volt. Az anyabankok rákényszerültek leányvállalataik tőkésítésére, tekintve hogy más alternatív megoldás nem maradt számukra. A piacon meghatározó szerepet betöltő bankokat eladni a válság ideje alatt lehetetlen volt, állami kézbe adást pedig egyetlen nagybank sem választott. Így tehát amíg a német, osztrák, olasz és francia anyabankoknak van tőkéjük, a magyar leányaikat is fel fogják tudni tőkésíteni.

Azok, akik a piacon hosszú távon fantáziát látnak, ameddig bírják, beteszik a pénzt. A likviditás azonban annyira szűkös, hogy az anyabankok csak annyi tőkét és forrást fognak biztosítani itteni leánybankjaik számára a jövőben, amennyi éppen feltétlenül szükséges, bármilyen jó megtérüléssel kecsegtet a befektetés.

A bankrendszer tőkemegfelelése két év alatt 0,35 százalékponttal, 13,47 százalékra emelkedett 2011 végére. Ez szinte kizárólag a kockázattal súlyozott kitettségek csökkenésének köszönhető, a szavatoló tőke alig változott..

2.3. A MAGYAR BANKRENDSZERRŐL ÖSSZEFOGLALÓAN

Összességében elmondható, hogy a magyar bankszektorban egyre növekvő bizonytalanság van jelen. Súlyosbítja a helyzetet a recesszió miatti romló minőségű ügyfélkör. Ennek oka az általánosan gyengén működő gazdaság, az egyre magasabb munkanélküliség és az ezek következtében kialakult csökkenő fizetőképesség.

A bankoknak csökkent a hitelnyújtó képességük, romlottak a mutatóik és csökkentek a forrásaik. Melynek következménye a negatív növekedési hatás és a veszteséges bankok. Lassult a hitelezés, lassultak a befektetések és a költekezés, romlott a GDP.

Az előbbieken felvázolt körforgás nem a gazdaság beindulásához segít hozzá, ez egy ördögi kör, amiből kilépni nehéz. De vajon Magyarország az egyetlen a régióban, aki

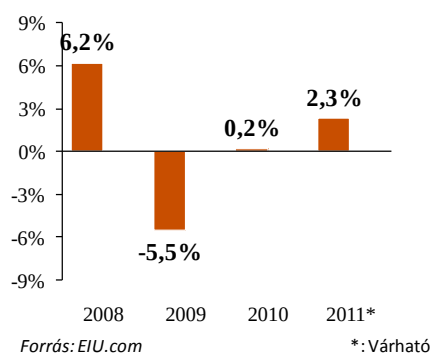
hasznló nehézségekkel küzd? Vagy lehetséges, hogy van olyan ország, ami már elindult a felfelé vezető spirálon?

3. A RÉGIÓS ORSZÁGOK

3.1. BULGÁRIA

Bulgária helyzetét a válság kitörése utáni következő két és fél évben mutatom be. Vajon a közép-kelet-európai régió legdélebben fekvő országa hogyan reagált a válság okozta kihívásokra?

Bulgáriában 2011-ben már egyértelműen a válság utáni fellendülés vette kezdetét. Az EIU.com adatai szerint 2008-ban a reál GDP növekedése még 6,2%-os volt, az első nagy esést csak 2009-ben produkálta a gazdaság, 5,5%-os reál GDP csökkenéssel (8. ábra). Ennek következtében a belső reálfogyasztás 13%-al csökkent.

8. ábra. Bulgária reál GDP változása

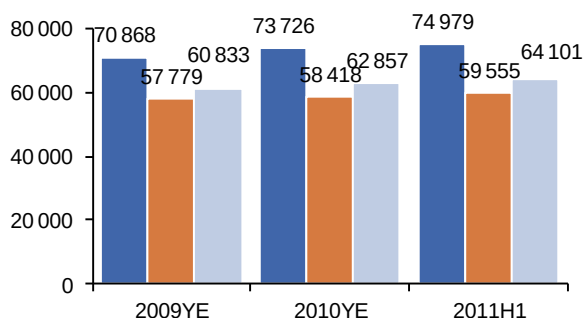
Hasonlóan Magyarországhoz 2010-ben már pozitív irányú volt a gazdaság változása. Ennek ellenére egyre növekvő munkanélküliség jelent meg, a korábbi évhez képest 3,4 százalékponttal 10,3%-ra nőtt a munkanélküliek aránya illetve a kormány kénytelen volt pénzügyi megszorításokat hozni. Ennek következtében csökkent a háztartások és a gazdasági szereplők költekezése.

2011 nyarán a közgazdászok már egy éven belül várhatónak tartották a válság előtti gazdasági szint elérését. Ezt mutatja az is, hogy az év végére várhatóan a GDP növekedés meghaladja a 2 százalékot.

3.1.1. A bolgár bankszektor

A válság ellenére stabil maradt a bankrendszer. A mérlegfőösszeg 6%-al növekedett a két és fél év folyamán, a hitelállomány 3 százalékkal, a betétek állománya pedig 5%-al (9. ábra). A hitelállománybeli növekedés egyértelműen a vállalati hitelezés fellendülésének volt köszönhető, hiszen 2010-ben 4,4%-al nőtt ez az állomány, még a háztartási hitelek fél százalékkal csökkentek, valamint azon belül is a fogyasztási hitelezés 4,1%-al esett vissza

2010-ben. Az alacsony lakossági hitelezés oka a gyorsan kialakult magas munkanélküliség, és az alacsony bérek.

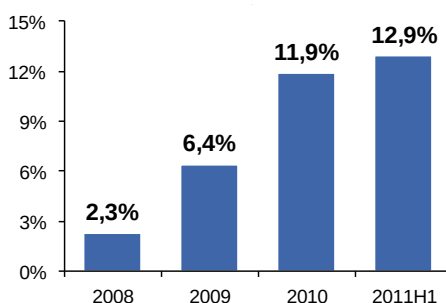

Forrás: Bolgár Nemzeti Bank

8. ábra. A bolgár bankrendszer mérlegfőösszege, hitelállománya és betétállománya (millió euró)

A hitel/betét arány a háztartások relatív magasabb megtakarításainak köszönhetően 2011-re 93%-ra csökkent (2009: 95%). Ez a trend szintén hozzásegítette a külföldi tulajdonban lévő bankokat, hogy redukálják az anyabanki forrásoktól való függőségüket.

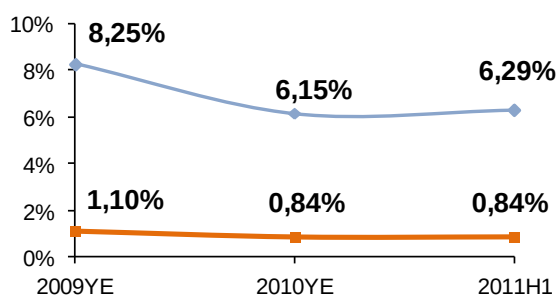
Ugyanebben az időben a nem-teljesítő hitelek aránya továbbra is növekedett, habár lassabb ütemben, mint 2010-ben (10. ábra). A vállalati szektor nem csak a hitelfelvételben mutatott nagyobb aktivitást, hanem az ügyfélkörön belül is a vállalatok voltak a rosszabb hiteltörlesztők, nagyobb részben járultak hozzá a 90 napon túl nem fizető hitelek magas arányához, mint a háztartások. A Bolgár Nemzeti Bank álláspontja szerint az NPL arány 2011 végén el fogja érni a csúcát és onnantól kezdve mérséklődni fog. A kedvezőtlenebb hitelezési feltételek, és a normális betétállomány növekedés hozzájárult a szektor likviditásának javításához. A tőke megfelelés bőven a kötelező szint feletti 2011 félévkor 15,54%-os (2009: 14.03%) volt.

Forrás: Bolgár Nemzeti Bank

9. ábra. A bolgár bankrendszer nem-teljesítő hitelállománya (%)

A bankszektor nettó eredménye 2010-re 20,96%-ot esett. Ez megmutatkozik a szektor profitabilitási mutatóin is (11. ábra). Ennek legfőbb oka a magas hitel veszteség után elszámolt értékvesztés, illetve a hitelek alacsony ütemű növekedése. Továbbá ennek köszönhető — szintén a gyenge eredmény kiváltó oka — az alacsony kamatbevételek és, hogy a bankok próbálkozásuk ellenére sikertelenek voltak a működési költségeik csökkentésében. Mind a kamatmarzs (4,9%), mind a költség bevétel arány (52%) nagyjából változatlan maradt 2009 óta.

Forrás: Bolgár Nemzeti Bank

11. ábra. A bolgár bankszektor eszközarányos (ROA) és tőkearányos (ROE) nyeresége

Ugyanakkor 2011 első felében ismét növekedést produkált a szektor eredmény szinten. Ez a kicsivel magasabb kamateredménynek és jutalékbevételnek volt köszönhető.

A piac több mint felét (eszköz alapon) az első öt nagybank alkotja. Amelyek közül 2010 év végén, — a bankrendszer szempontjából legkritikusabbnak mondható évet követően — mindegyik bank pozitív eredménnyel zárt. Továbbá a piaci aktivitást mutatja, hogy 2011 első félévében több felvásárlás és akvizíció is történt, mint például az NLB Bank Sofia eladása.

2. táblázat. Vezető bolgár bankok adatai (ezer leva)

Bank neve	Anyavállalat	Mérlegfőösszeg	Saját tőke	Adózott eredmény	ROA	ROE
Unicredit Bulbank 	UniCredit Group	11 340 833	1 793 327	166 705	1,47%	9,30%
DSK Bank 	Otp bank	8 563 860	1 548 215	130 044	1,52%	8,40%
United Bulgarian Bank 	NBG Group	7 455 032	1 094 743	65 228	0,87%	5,96%
Raiffeisen Bank 	Raiffeisen Group	6 569 794	936 771	44 427	0,68%	4,74%
Eurobank EFG 	Eurobank EFG Group	6 309 256	905 775	34 942	0,55%	3,86%

Forrás: A bankok 2010-es konszolidált éves jelentései

3.1.2. Bulgáriáról összefoglalva

Összességében elmondható, hogy 2011 félévekor pozitívak voltak a következő évekre a kilátások. A bankrendszernek nincs likviditási problémája, hiszen a külföldi anyavállalatok

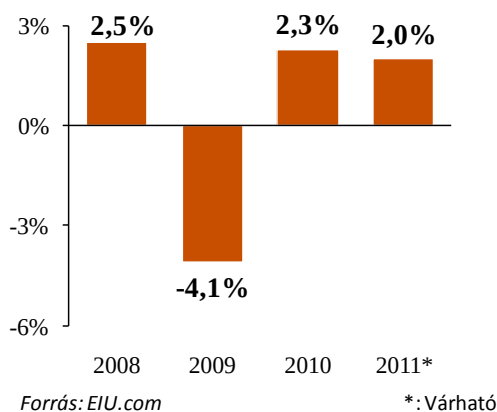
még most is jelentős forrásokat tartanak bolgár leányvállalataikban, valamint a háztartások betétállománya is növekedni tudott.

Kezdetét vette egy enyhe gazdasági javulás, ami pozitívan hat az ország bankjaira is. A görög jellegű hitelválság valószínűsége csekély.

3.2. CSEH KÖZTÁRSASÁG

Cseh Köztársaság Európa kellős közepén, az euró zóna közvetlen szomszédságában található. A válság kialakulása előtt a Cseh Pénzügyminisztérium 2010-re tervezte az euró bevezetését. Mennyiben játszott szerepet a válság a dátum kitolásában?

A cseh gazdaság 2008-ban 2,5%-os növekedést produkált éves szinten (12. ábra). A válság kezdeti hullámai itt még nem érték el az országot. 2009-ben azonban, mint minden régióbeli országban visszaesett a gazdaság teljesítménye, a GDP változása negatív irányú volt. E mellett nőtt a munkanélküliség 6.7%-ra 4,4%-ról, valamint jelentősen megugrott az államháztartási hiány, a harmadik negyedévben 7,4%-os volt.

12. ábra. A Cseh Köztársaság reál GDP változása

2010-ben a megelőző évhez képest a válságból való gyors kilábalás vette kezdetét. Az előző évi recesszió ellenére sem csökkent az export kereslet és nem alakult ki helyi ingatlan buborék sem.

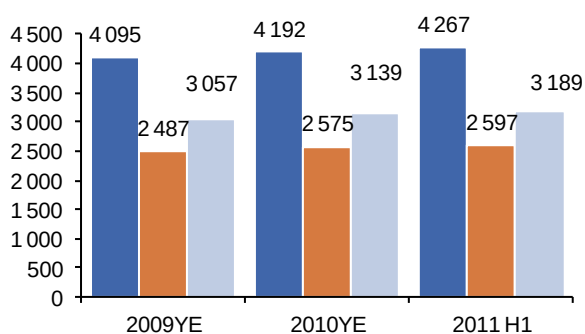
2011 első negyedévében még 3,1%-os a reál GDP növekedés, majd lelassul a gazdaság gyorsnak tűnő fejlődése. A gazdaságot túlnyomó részt az export viszi előre, még a fogyasztás csökkenése visszahúzza. A Cseh Köztársaság a nemzeti bank javaslatára nem lép be az ERM II-be.

2011 félévkor a legtöbb becslés szerint a 3 százalék alatti deficitet várhatóan 2013-ig nem fogja elérni az ország. Valamint mind az állami, mind a magán költekezés gyenge lesz,

illetve az ország nagymértékű export-függőségének következményeként a cseh gazdaságot ugyanúgy érinteni fogja az euró zóna krízise, mint ahogy a tagországokat. Ugyanakkor 2012-ben már a befektetések növekedése várható, a 0,75%-os alapkamat is ezt segíti elő.

3.2.1. A cseh bankszektor

A válság ellenére folyamatosan növekszik a bankszektor (13. ábra). A szilárd makrogazdasági háttér megteremtette a stabil bankrendszert. Közvetlen hatása például a lakossági szektorban volt, az alacsony infláció következtében előnyös volt a korona hitel. A válság előtti prudens működés és szigorú szabályozás lehetővé tette, hogy a negatív gazdasági növekedés alatt se zsugorodjon a szektor. Illetve, hogy a bankok állami segítő csomagok nélkül kilábalhassanak a válságból.

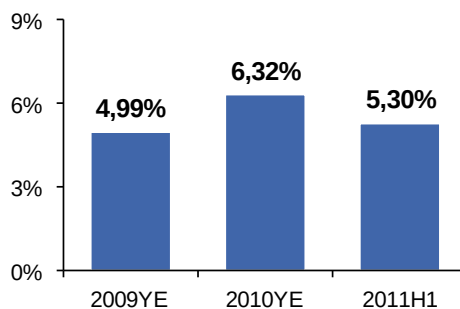

Forrás: Cseh Nemzeti Bank

13. ábra. A cseh bankrendszer mérlegfőösszege, hitelállománya és betétállománya
(milliárd korona)

A nagyon alacsony hitel/betét arány 2011 félévre a 82 százalékot is elérte, ami a válság alatt is előnyt jelentett a szektornak, hiszen alacsony maradt a külső finanszírozástól való függősége. Továbbá a 2009-es stagnálást követően, 2010-ben 2,4%-al nőtt a mérlegfőösszeg, ami leginkább a vállalati hitelek növekedésének volt köszönhető. Ugyanakkor mind a lakossági hitelezés a fogyasztás csökkenése miatt, mind a jelzáloghitelezés lassult 2010-ben, habár a lakossági szegmens 2011 elején már mutatott némi aktivitást.

A nem-teljesítő hitelek aránya 2010-ben növekedtek, de a régióban még így alacsonynak számító szinten maradtak (14. ábra). A vállalati szektorban lényegesen magasabb, 10 százalékos volt az NPL arány, még a lakossági hiteleké csupán 5,5 százalékot tett ki a nem-teljesítő hitelek állománya.

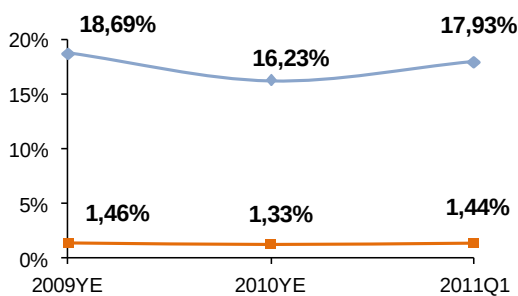

Forrás: Cseh Nemzeti Bank

14. ábra. A cseh bankrendszer nem-teljesítő hitelállománya (%)

Majd 2011 félévre csökkentek, hiszen júniusban a 90 napon túl nem fizető hitelek aránya mindössze 5,3%-os volt. Ehhez hozzájön az egyre magasabb tőke-megfelelési ráta, 2010-ben 15 százalékos, majd 2011 félévkor már 15 százalékos.

A szektor profitabilitása a régió belül kiemelkedő szintű volt már a válság előtt is (15. ábra). Habár 2010-ben a gyengébb gazdasági teljesítmény miatt bekövetkező lassuló hitelezés veszteségei rontottak a bankok nyereségességén. A bankszektor egy év alatt ismét elérte a 2009-es szintet, hiszen 2011-ben a javuló NPL ráták miatt kockázati céltartalékolás miatt sem kellett annyi veszteséget elszámolniuk.

Forrás: Cseh Nemzeti Bank

15. ábra. A cseh bankszektor eszközarányos (ROA) és tőkearányos (ROE) nyeresége

Jelenleg semmilyen extra adó bevezetését nem tervezik. Ugyanakkor a cseh nemzeti bank folyamatosan monitorozza a külföldi tulajdonban lévő bankokat, hogy biztos lehessen abban, hogy rendelkeznek a megfelelő tőkeszükségletekkel és kellőképpen likvidek mielőtt még osztalékot fizetnének ki.

A piacon lévő bankok közül az eszköz-alapú rangsorolás szerinti első három legnagyobb bank alkotja a piac felét, illetve az első öt nagybank majdhogynem lefedi a szektor kétharmadát (3. táblázat). Ezek a bankok mind nyereségesek voltak 2010-ben.

3. táblázat. Vezető cseh bankok adatai (millió korona)

Bank neve	Anyavállalat	Mérlegfőösszeg	Saját tőke	Adózott eredmény	ROA	ROE
ČSOB*	KBC Group	5 795 150	664 217	51 656	0,89%	7,78%
Česká spořitelna	Erste Group	881 629	70 780	12 052	1,37%	17,03%
Komerční banka	Société Générale Group	698 014	76 078	13 410	1,92%	17,63%
Unicredit**	UniCredit Group	270 176	31 233	3 002	1,11%	9,61%
Raiffeisen	Raiffeisen Group	185 858	13 958	1 821	0,98%	13,05%

Forrás: A bankok 2010-es konszolidált éves jelentései

* Az adatok ezer euróban vannak

** Nem konszolidált adatok

A profitabilitást jelző ROE mutató (tőkearányos jövedelmezőség) a nagyobb cseh bankoknál két számjegyre (az Erste és a Société Générale Group ottani leánybankjánál például 17 százalékos fölé), és a jövőben is hasonlóak a kilátások. A cseh bankrendszerben egyetlen nagy helyi szereplő sincs, a cseh állam korábban mindent eladott a nagy európai bankházaknak, és — ahogy a helyi szakértők vélekednek, — a piacra már nemigen fér be más szereplő. A cseh piac nagyon kompetitív, és nincs eladó bank.

3.2.2. A cseh bankrendszerről összefoglalva

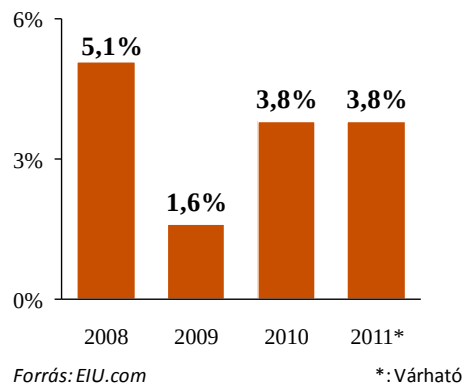
A cseh bankrendszer erős makrogazdasági támogatással átlag feletti teljesítményt produkált, alacsony kockázatokkal. A szektor profitabilitása kiemelkedően magas maradt a válság alatt is, a bankrendszer mérlegfőösszege nőtt és az NPL ráta is elkezdett csökkenni. Bár a lakossági hitelezés még nem a régi, pozitívak a kilátások.

A legkedvezőtlenebb — hitelválságot feltételező — stressz tesztek szerint is, a bankrendszer tőkeemeléssel stabil maradna. Habár a vezető cseh közgazdászok bátor feltételezésnek tartják, hogy az ország akár a 2010-es évek végén be tudna lépni az euró zónába.

3.3. LENGYELORSZÁG

Lengyelország Közép-Kelet-Európa legnagyobb bankszektora, mind mérlegfőösszegben, mind hitel-, és betétállományban jóval nagyobb, mint a régió többi országa. Ekkora állományt jól kell tudni kezelni, ahhoz hogy a szektor stabil maradjon. Vajon sikerült ez a lengyeleknek?

A GDP reálnövekedését alapul véve a válasz egyértelműen igen. A lengyel gazdaság volt az egyetlen a régióban, ami — bár 2009-ben lassuló tempóban, de — folyamatosan növekedni tudott (16. ábra). 2008-ban a válságnak még semmilyen jele nem mutatkozott.

10. ábra. Lengyelország reál GDP növekedése

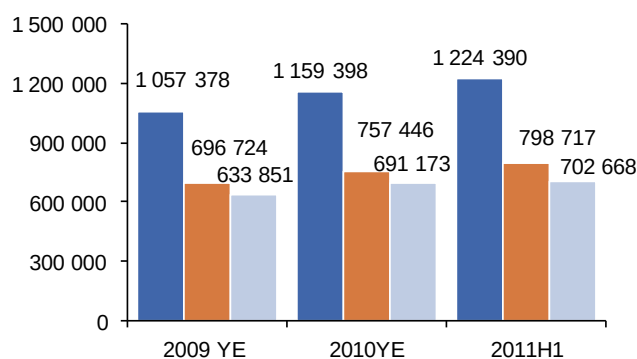
2009-ben esett a gazdasági teljesítőképesség, de még mindig jócskán a pozitív tartományban mozogott a reál GDP változása. Az export azonban jelentősen csökkent (-6,8%) és a belső kereslet is visszaesett (-1,6%). 2010-ben, ahogy a gazdasági növekedés ismét felgyorsult, erősödött az export (+10,1%) valamint a belső kereslet is (4,6%).

2011 sem hozott nagy változásokat a korábbiakhoz képest, az azt megelőző évi növekedés nagyságát produkálta a gazdaság. Azonban fontos megemlíteni, hogy ez a növekedés lehetővé tett egy egyre csökkenő államháztartási hiányt, 2011 félévkor 2,6%-os volt, valamint az ország eladósodottsága is 54%-ra csökkent.

2012-ben a gazdaság kismértékű lassulása várható. Ugyanakkor az EU-val közösen finanszírozott nagy állami beruházások stabilan fogják tudni tartani a gazdaságot

3.3.1. A lengyel bankrendszer

A bankrendszer mutatószámait elemezve egyértelműen megállapítható, hogy nincs ok panaszra. 2010-ben a mérlegfőösszeg majdnem 10%-al növekedett, még a hitelek és a betétek állománya is 9%-os bővülést ért el (17. ábra). Bár ez a tendencia 2011-ben lelassult, még mindig 6%-ot növekedett a bankszektor. Azonban még a hitelállomány 5 százalékkal bővült, a forrásoldal ennél alacsonyabb eredményt ért a 2 százalékos emelkedéssel. Ez az oka a 2011 év közbeni egyébként sem alacsony hitel/betét arány növekedésnek, míg 2009-ben 110%-os volt a mutató, 2011 félévkor elérte a 114%-ot.

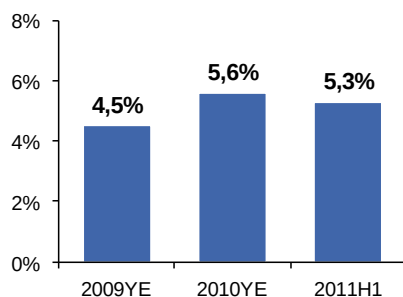

Forrás: Lengyel Pénzügyi Felügyeleti Hatóság

11. ábra. A lengyel bankrendszer mérlegfőösszege, hitelállománya és betétállománya (millió zlotyi)

A betétállomány növekedésének lassulása várható a jövőben is. Ennek oka munkaerőpiac gyengülése és a 11% feletti munkanélküliség. Valamint az eddig magas arányban szereplő jelzáloghitelek is várhatóan vissza fognak esni, miután a kormány megváltoztatta a támogatási politikáját.

Jelenleg a nem teljesítő-hitelek állományának növekedése megállt, sőt 2011 félévkor már csökkenő tendenciát mutatott (18. ábra). Ugyanakkor a fogyasztási hitelek továbbra is rossz minőségűek, 29 százalékos NPL aránnyal.

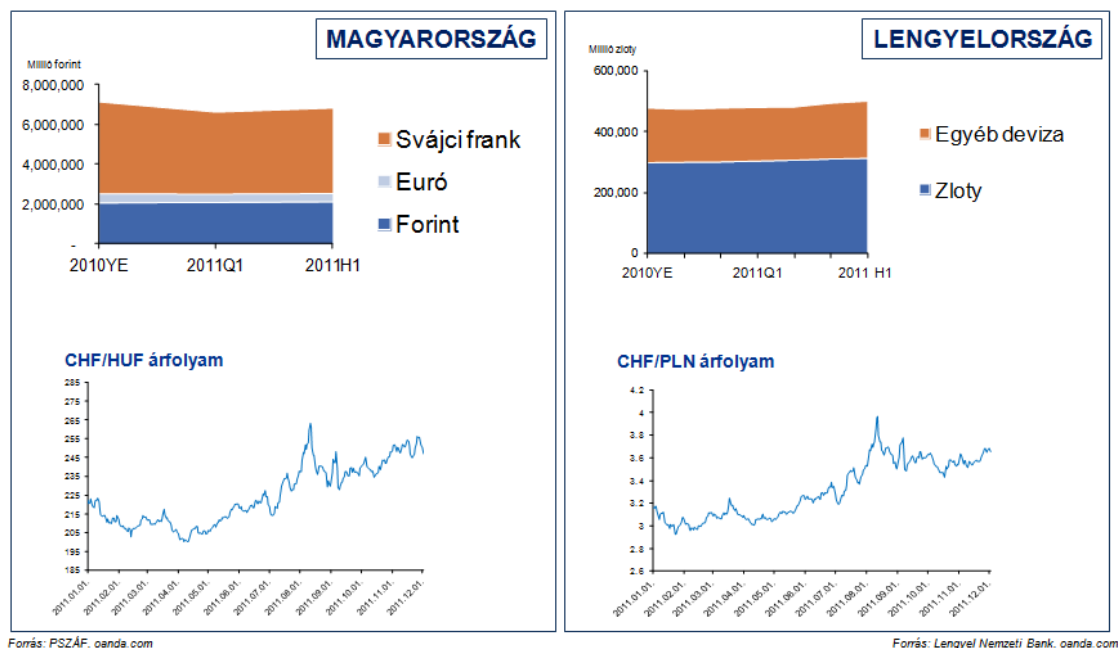

Forrás: Lengyel Pénzügyi Felügyeleti Hatóság

12. ábra. A lengyel bankrendszer nem-teljesítő hitelállománya (%)

Komoly problémát jelent továbbá, hogy a lakáshitel állomány 53%-a svájci frank alapú (19. ábra). A zlotyi a válság óta folyamatosan gyengült a frankhoz képest. 2008 augusztusában még 2,08 volt a CHF/PLN árfolyam, 2011 júniusában már 3,3. Ez magasabb terheket ró azokra a háztartásokra, akik frank alapú hitelt vettek fel és a megemelkedett árfolyam mellett kell törleszteniük. Szerencsére a magyar helyzettel ellentétben a bankok szigorú feltételeket szabtak a hitelkibocsájtásnak, így ezek a frank

alapú hitelek lényegesen kisebb arányban szerepelnek már 2011-ben a bankok portfóliójában.

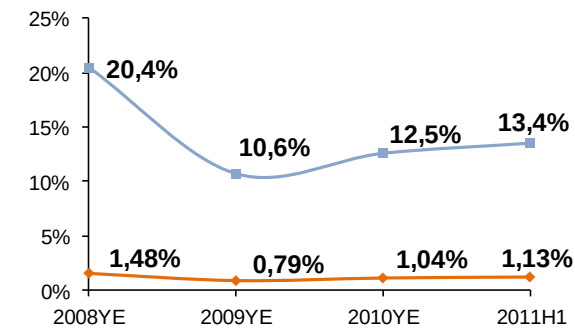

13. ábra. A lakossági hitelek alakulása Magyarországon és Lengyelországban devizanemenként

Ahogy azt a 19. ábra is mutatja, még Magyarországon a lakossági hitelek több mint kétharmada svájci frank alapú, addig Lengyelországban ez fele akkora, az összes lakáshitel egyharmadát teszi ki. Valamint a zloty árfolyama sem gyengült annyit a frankkal szemben, mint a forinté, illetve a munkanélküliségi ráta sem olyan nyomasztó, mint Magyarországon. Így összességében ez nem jelent olyan komoly problémát a lengyeleknél, mint a magyar bankszektorban.

A lengyel bankszektor megfelelően tőkésített. A három év folyamán 0,4 százalékponttal növekedett a tőke-megfelelési mutató. 2011 félévére már elérte a kockázatok fedezésére szolgáló szavatoló tőke a kockázattal súlyozott eszközök 13,7 százalékát.

A bankok profitabilitása a válság ideje alatt romlott (20. ábra). 2008-ban a lengyel bankszektor kiemelkedően magas profitot termelt, nem meglepő hogy 2009-ben ezt a szintet már nem tudta tartani, lényegesen romlott az adózás utáni eredménye.

Forrás: Lengyel Pénzügyi Felügyeleti Hatóság

14. ábra. A lengyel bankszektor **eszközarányos (ROA)** és **tőkearányos (ROE)** nyeresége

2010-ben azonban már csökkentek a leírt hitelek száma, 4,1%-ra nőtt a kamatmarzs (2009: 3,8%). Ez elsősorban a kamatráfordítások csökkenésének és a nettó jutaléknövekedésnek lett az eredménye.

2011 első félévében a nyereségesség kezdi megközelíteni a válság előtti szintjét, nagyjából az akkori profit 80 százalékát termelte ki a bankrendszer. Habár a bankrendszerben vannak kockázatok (magas frank alapú hitelállomány, betétek lassú növekedése) a válság előtti kialakított prudens működés, és szigorú hitelezési feltételek megteremtik a jövőbeni biztonságos működést is.

A bankszektor első öt nagybankja eszköz-alapú rangsorolás szerint lefedi a piac ötven százalékát (4. táblázat). Ellentétben a csehekkel a lengyel piac első számú bankja 15%-os piaci részesedéssel az állami tulajdonban lévő Bank PKO. Bár a bankok profitabilitása nem volt olyan magas, mint a cseheknél, a tőkearányos nyereség a lengyel nagybankok esetében is esetenként meghaladta a 15 százalékot.

2. táblázat. Vezető lengyel bankok adatai (millió zlotyi)

Bank neve	Anyavállalat	Mérlegfőösszeg	Saját tőke	Adózott eredmény	ROA	ROE
Bank PKO 	Állami bank	167 239	21 202	3 311	1,98%	15,62%
Bank Pekao 	UniCredit Group	134 090	20 257	2 552	1,90%	12,60%
BRE Bank 	Commerzbank	90 042	6 909	661	0,73%	9,57%
ING Bank Śląski 	ING Group	64 518	5 653	753	1,17%	13,32%
BZ WBK 	Banco Santander S.A	53 154	6 774	1 053	1,98%	15,54%

Forrás: A bankok 2010-es konszolidált éves jelentései

Lengyelország vonzó piac a befektetőknek, az M&A piac fellendülése 2010 óta tart, új belépők jöttek a piacra. Több bank felvásárlása megtörtént, illetve több jelentős bankot (HSBC, és a KBC tulajdonában lévő Kredyt Bank) is eladásra kínáltak.

3.3.2. Lengyel bankrendszeréről összefoglalva

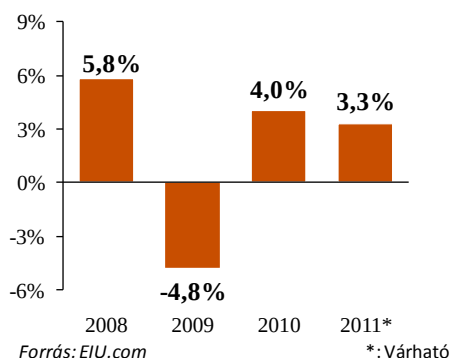
A lengyel bankszektor jelenleg is stabil és kismértékű kockázatok vannak benne. A felügyelet szigorodó feltételeket szab, melynek következtében a válság alatt is prudensen működtek a bankok, megkezdődött a profitabilitás növekedése. Ugyanakkor a külső környezet a bankrendszer nagysága miatt nagyon befolyásolja a szektort.

3.4. SZLOVÁKIA

Szlovákia nagyságrendileg fele akkora gazdaság és népességű ország, mint Magyarország. Ugyanakkor földrajzilag a lehető legközelebb eső ország a teljes északi határ mentén, valamint gazdasági fejlettségben is a szomszédos országok közül talán a leginkább közel álló Magyarországhoz.

Szemmel látható különbség, hogy ők már az eurót bevezették, amellyel a nemzetközi elemzők szemében egy jelentős stabilitási faktorral rendelkeznek. Hogy hatott a válság egy ilyen gazdaságra?

2008-ban és 2011 között a következő fő folyamatok voltak megfigyelhetők. 2008-ban a 4,6%-os infláció mellett megmaradt az erős belső kereslet és a növekvő export. Ezek következtében a reál GDP növekedés is megközelítette a 6% p.a.-t (21. ábra).

15. ábra. Szlovákia reál GDP változása

2009-ben a kibontakozó válság következtében az export visszaesése igen jelentős volt (-15,9%), amely következtében a 2008. évi 7,7%-os munkanélküliségi ráta is jelentősen megugrott, 11,4% volt. Mindezen hatások következtében a reál GDP növekedés csökkenésbe csapott át éves átlagban -4,8% volt.

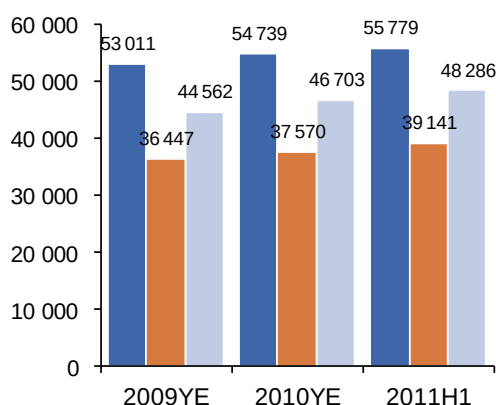
2010-ben a „növekedési trendet” sikeresen fordította meg Szlovákia, a visszaesést követően a 4%-os növekedés következtében a gazdaság gyakorlatilag elérte a 2008-as

szintet. Erre a szintre való visszakerüléssel egy időben rendkívül figyelemre méltó módon az infláció is csak 1% volt.

2011 félévkor a legfontosabb szlovák export piacokon jelentkező kereslet csökkenés következtében a növekedés — saját magukhoz viszonyítva — egy alacsonyabb szinten realizálódott, 3,3%-on. Év végére ennél egy kicsivel alacsonyabb növekedés várható.

3.4.1. A szlovák bankrendszer

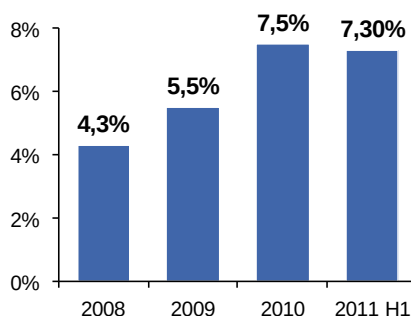
A válság ellenére stabil maradt a bankszektor. Az adatok elemzése azt mutatja, hogy a lakossági hitelezés növekszik (22. ábra). A hitel/betét arány mindemellett 81%-os.

Forrás: Szlovák Nemzeti Bank

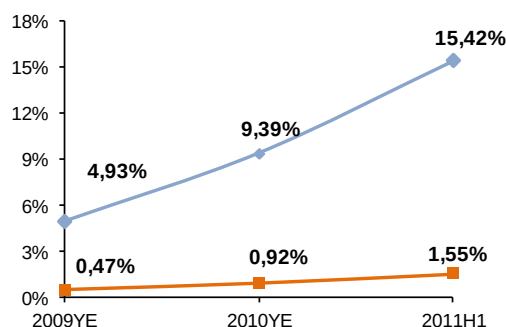
16. ábra. A szlovák bankrendszer mérlegfőösszege, hitelállománya és betétállománya (millió euró)

A nem-teljesítő hitelállomány növekedése 2011-ben megállt, sőt enyhén csökkenő tendenciát vett fel (22. ábra). Ezzel párhuzamosan a hitelek utáni értékvesztés is csökkenést mutat. A fentiek mellett a betétek költségei is csökkentek.

Forrás: Szlovák Nemzeti Bank

17. ábra. A szlovák bankrendszer nem-teljesítő hitelállománya (%)

Forrás: Szlovák Nemzeti Bank

18. ábra. A szlovák bankszektor eszközarányos (ROA) és tőkearányos (ROE) nyeresége

Mindezek következtében jól látható a bankrendszer profitabilitásának folyamatos és dinamikus emelkedése 2009 és 2011 között (23. ábra). Így 2011-re a ROE 15,42%-os a ROA pedig 1,55%-os szintet ért el. Ezzel a bankrendszer a folyamatosan növekvő profitabilitás állapotában lévőnek minősíthető.

5. táblázat. Vezető szlovák bankok adatai (millió euró)

Bank neve	Anyavállalat	Métegfőösszeg	Saját tőke	Adózott eredmény	ROA	ROE
Slovenska Sporitel	Erste Group	11 028	929	150	1,36%	16,15%
VÚB Banka	Intesa Sanpaolo	10 759	1 044	150	1,39%	14,37%
Tatra banka	Raiffeisen Group	8 762	849	94	1,07%	11,09%
ČSOB	KBC Group	5 795	664	52	0,89%	7,78%
Unicredit Bank	UniCredit Group	4 222	235	22	0,52%	9,39%

Forrás: A bankok 2010-es konszolidált éves jelentései

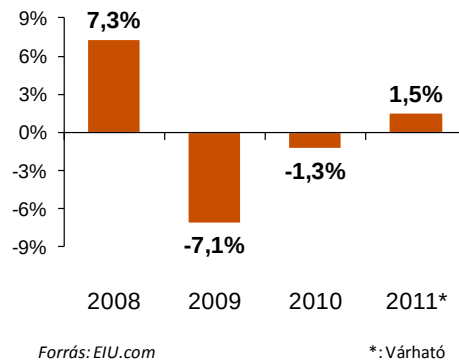
3.4.2. Összefoglalóan a Szlovák bankrendszerről

A fentiekből összefoglalóan megállapítható, hogy gyors növekedés és pozitív kilátások jellemzik a szlovák bankszektort. Mindemellett továbbra is jelentős a bankszektor külső környezet miatti kockázatosága. Amelyet legalább részben kompenzál a javuló likviditás.

A bankrendszerben lévő nem-teljesítő hitelállomány javulásának köszönhetően viszont növekszik az egész rendszer profitabilitása. A gazdaságot illetően érdemes megjegyezni, hogy a fenntartható növekedés és ezzel a bankrendszer tényleges helyzete is az export piacok várható teljesítmények függvénye.

3.5. ROMÁNIA

A román gazdaság a válságot követő kezdeti kilábalás időszakában van, ahogy azt a 24. ábra mutatja.

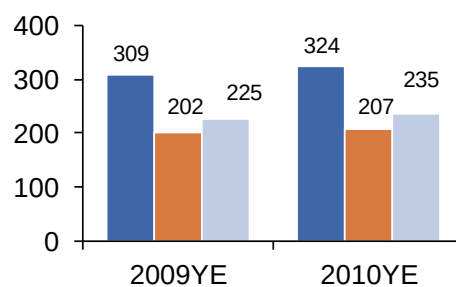
194. ábra. Románia reál GDP változása

2010-ben 6.1%-os infláció még 2011-es növekedés egyik fő tényezője a kedvező időjárás miatti betakarításokon elért magas hozam. A munkanélküliség a 2009-es 7.2% óta csökken, 2011-ben várhatóan 5.4% lesz.

Külön kiemelandó, hogy Görögország és az eurózóna válsága nagymértékben befolyásolhatja Románia gazdasági eredményeit. A bankrendszert illetően fontos, hogy az IFRS sztenderdek várható bevezetése 2012-től várható.

3.5.1. A román bankszektor

A mérlegfőösszeg a hitel és betétállomány adatai azt a tendenciát mutatják, hogy a bankszektor az infláció mértékével bővül (25. ábra). Ezen belül a hitelállomány növekedés elsősorban az export-orientált cégeknek köszönhető.

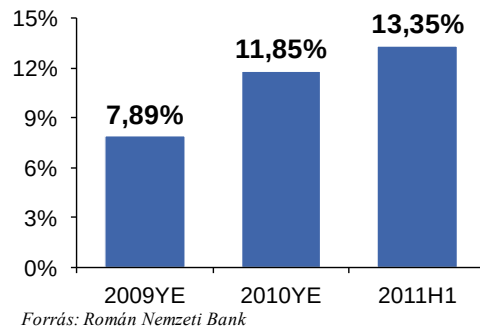

* Az adatok a szektor 32 bankjára (a piac 90%-ára) vonatkoznak.

Forrás: Román KPMG kutatás

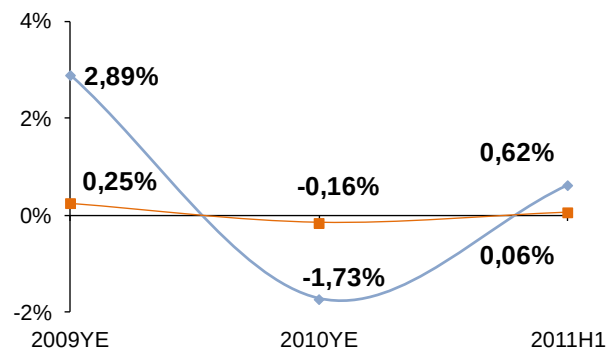
**20. ábra. A román bankrendszer mérlegfőösszege,
hitelállománya és betétállománya
(milliárd lej)**

Lassult a hitelek romlása. Az NPL növekedés elsősorban a fiatalok (18-25 évesek) fedezetlen fx alapú hiteleiből származik (26. ábra). A tőke megfelelést biztonságos szinten maradt, 2011H1-ben 14.2%.

26. ábra. A román bankrendszer nem-teljesítő hitelállománya (%)

Külön meg kell jegyezni, hogy a Román Nemzeti Bank nem IFRS sztenderdek szerinti adatait dolgoztam fel a fenti mutatók esetében. Az így kalkulált negatív 2010-es profitabilitás a províziós költségek növekedése és a működési eredmény csökkenése miatt volt (27. ábra).

21. ábra. A román bankszektor eszközarányos (ROA) és tőkearányos (ROE) nyeresége

Veszteségesen működő bankok a kis és közepméretűek, ahogy azt a 6. táblázat is mutatja.

3. táblázat. Vezető román bankok adatai (ezer lej)

Bank neve	Anyavállalat	Mérlegfősszeg	Saját tőke	Adózott eredmény	ROA *	ROE *
Banca Comerciala Romana 	Erste Group	69 945 187	7 119 638	731 832	1,05%	10,28%
BRD 	Société Générale Group	48 288 308	5 577 198	996 338	2,06%	17,86%
Raiffeisen Bank 	Raiffeisen Group	21 792 877	2 418 799	348 503	1,60%	14,41%
CEC Bank 	Állami bank	21 631 913	1 723 014	34 543	0,16%	2,00%
Banca Transilvania 	Tőzsdén jegyzett, 15% EBRD tulajdon	21 544 230	2 072 046	108 741	0,50%	5,25%

Forrás: A bankok 2010-es konszolidált éves jelentései

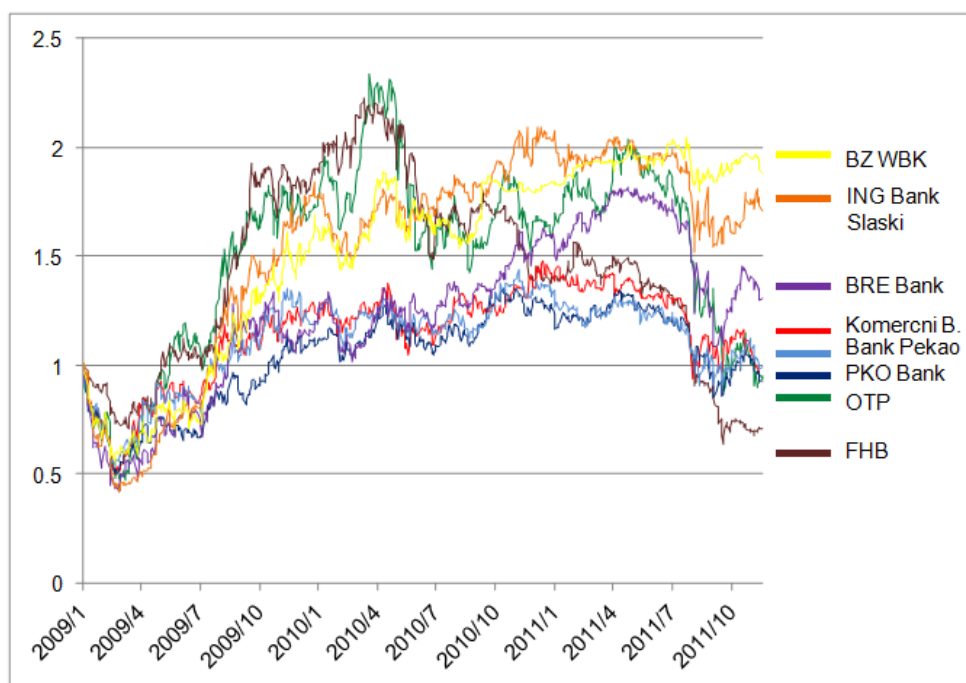
* A ROA, ROE kalkuláció IFRS szenderdek szerint.

3.5.2. Román bankrendszerről összefoglalóan

Összefoglalva a bankok prudens működésüket saját maguktól megteremtették 2010-ben. Nem valószínű a bankokra külön terhek kirovása. 2011-ben a kisbankok veszteséges működése miatt további fúziók várhatóak.

3.6. BANKI ÁRFOLYAMOK INGADOZÁSA

A magyar bankok erősen alulárazottak a többi régiós bankhoz képest, az OTP és az FHB könyv szerinti értékének alig több mint a felén forog, ami azt jelzi, hogy a piac még jelentős veszteségeket áraz be (28. ábra és 7. táblázat). Normális helyzetben a könyv szerinti érték kétszerese körül van az árfolyam.

Forrás: Reuters.com

28. ábra. Banki árfolyamok ingadozásai

4. táblázat. Piaci mutatószámok

Bank	P/BV * (Price to Book Value)	P/E * (Price to Earnings)
OTP Bank	0,59	4,74
FHB	0,56	na.
Komercni Banka	1,39	11,92
Bank PKO	1,83	10,54
Bank Pekao	1,71	12,38
BRE Bank	1,35	9,29
ING Bank Slaski	1,60	11,13
BZ WBK	2,28	12,34

** 2011.nov.21-i piaci kapitalizációból számolt
adatok*

Forrás: Securities.com

4. ÖSSZEFOGLALÁS ÉS KÖVETKEZTETÉSEK

A közép-kelet-európai országok között kialakult tendencia, hogy szétválik a régió a bankpiacon is. A két térség közötti határvonalon fekszik Magyarország. A tőle északabbra fekvő országok (Lengyelország, Cseh Köztársaság és Szlovákia) kezdik elérni a válság előtti szintet. Még a délebben fekvő országok (Románia és Bulgária) továbbra is a válságot próbálják leküzdeni.

Jelen helyzetben a profitabilitást leginkább meghatározó NPL ráták a CEE délkeleti részében lényegesen nőttek és nőnek, még az északi országokban már elkezdtek csökkenni. A bankszektorok nyereségessége is hasonló képet fest. Általánosságban elmondható, hogy a bankok a költségeiket csökkentették és emelkedtek a kamatmarzsok, valamint továbbra is magasak a tőke-megfelelési mutatók.

Magyarország lemaradt a régiós versenyben. A dolgozatomban különböző elemzéseiben átfogóan bemutatam a bankszektor teljesítményét mérő adatokat, mutatószámokat. A legfontosabbakat szeretném csak összefoglalásul megemlíteni.

A magyar bankszektorban továbbra is a régiós átlagnál magasabb a nem-teljesítő hitelállomány aránya, ráadásul gyorsuló tendenciában növekszik. Az elmúlt három évben csökkent a hitelállomány. Valamint rendkívül kedvezőtlen a hitel/betét arány és kiugró mértékűek az értékvesztések miatt elszenvedett veszteségek.

Ezek a mutatószámok azonban javarészt a bankszektoron kívül álló intézkedések hatásaként alakultak így. A gazdaság lassulása és a magas munkanélküliség miatt romló minőségű az ügyfélkör, csökken a fizetőképesség. Emiatt lényegesen nő a nem-teljesítő hitelállomány és az értékvesztések miatti veszteségek.

A csökkenő hitelezés negatív növekedési hatást generált, ami jelentősen hat a gazdaságra is. Lassulnak a befektetések és a költségek, egyszóval zsugorodik a GDP.

Ugyanakkor nem csak a gazdaság működéséből fakadó ügyfélminőség gyengíti a bankok teljesítményét, hanem az egyre növekvő elvonások, folyamatos „csapások”, amik a szektort az utóbbi években érték.

Ennek következménye, hogy a magyar bankszektor veszteséges lett 2011 év végén.

A magyar bankszektor a válság kezdetekor még az északi szomszédjaihoz, hasonló teljesítményt nyújtott. Mostanra azonban belecsúsztuk a dél-keleti, balkáni helyzetbe. Az északi országok kezdik elérni a válság előtti szintet, a kérdés az, hogy a „balkáni térség” országainak — köztük Magyarországnak is — a helyzete az idei évben is romlik-e még?

A címben feltett kérdés („Hol a gödör alja — avagy északról dél felé (félúton?)!”) válasza, hogy sajnos az objektív elemző számára úgy tűnhet, hogy a jelenlegi magyarországi helyzet épp a gödör alját mutatja. Miközben a korábbi „szektortársak”, az északi csoport már eléri a válság előtti szintet és a kilátásai pozitívak.

A bankrendszer mély elemzéséből kiderül, hogy önmagában a magyar szektor tudna az északi országokkal együtt haladni, de az „egyszeri negatív hatások” következménye a jelenleg kialakult helyzet. A legfőbb probléma, hogy ezek az „egyszeri hatások” eltúlzott mértékűek és több évig is elhúzódhatnak. S amíg északi szomszédjaink a Nyugat fele fordulnak — Szlovákia már be is vezette az eurót, — addig Magyarország dél felé, a Balkán fele tart.

IRODALOMJEGYZÉK

Szakirodalom, folyóiratok, cikkek

- Baka I., Balogh L., Bánfi T., Kürthy G., Ligeti S., Polgár É.K., Sulyok-Pap M., Surányi Gy., Száz J., Varga J. [2003]: *Pénzügytan Egyetemi tankönyv*. Tanszék Pénzügyi Tanácsadó és Szolgáltató Kft, Budapest.
- Baka I., Boros I., Dancsó J., Jánossi K., Jánossy D., Karvalits F., Király J., Kolossváry Á., Ligeti S., Nyers R., Szarvas F., Varga J., Wolf L. [2006]: *Banküzemtan Egyetemi tankönyv*. Tanszék Pénzügyi Tanácsadó és Szolgáltató Kft, Budapest.
- Banai Á., Király J., Nagy M. [2011]: *Az aranykor vége Magyarországon (Külföldi szakmai és lokális tulajdonú bankok – válság előtt és válság után)*. Közgazdasági Szemle, LVII. évf., pp. 105–131.
- Bankszövetség – A 2010. évi beszámoló
http://www.bankszovetseg.hu/bankszovetseg.cgi?p=eves_jelentes&l=&print=0&r=&v=9441114487 (Letöltés dátuma: 2011. december 5.)
- Brealey, R. A. és Myers, S. C. [2005]: *Modern Vállalati Pénzügyek*. Panem, Budapest.
- Choudhry, M. [2007]: *Bank asset and liability management: Strategy, trading, analysis*. Wiley Finance, Singapore, pp.30-45.
- Erste Group [2011]: *CEE Banks, Earnings preview 4Q 2010*, February 2011
- IMF[2011]: *Global Financial Stability Report*, 2011 September
<http://www.imf.org/external/pubs/ft/gfsr/index.htm> (Letöltés dátuma: 2011. november 12.)
- IntelliNews [2011]: *CEE Banking Sector Report*, January 2011
- Király J. [2012]: *Baj van, gazdaságpolitikai fordulat kell*. Napi Gazdaság
http://www.napi.hu/magyar_gazdasag/baj_van_gazdasagpolitikai_fordulat_kell_kiraly_julia_.512921.html (Letöltés dátuma: 2012. március 20.)
- PSZÁF [2011]: *Hitelintézeti gyorselemzés*
http://www.pszaf.hu/bal_menu/jelentesek_statistikak/gyorselemzesek/hitelint_gyorselemzes (Letöltés dátuma: 2011. október.5.)
- Raiffeisen Research [2011]: *CEE Banking Sector Report*, October 2011
http://www.rbinternational.com/eBusiness/services/resources/media/677012584775275435-677012584775275436_1025308884300_1025311539513_1025311893931-340710535099119323-1-9-DE.pdf (Letöltve: 2011. április 20.)
- Sági J.[2007]: *Banktan*. Saldo Pénzügyi Tanácsadó és Informatikai Zrt., Budapest.
- Várhegyi É. [2010]: *A válság hatása a magyarországi bankversenyre*. Közgazdasági Szemle, LVII. évfolyam, 2010. október. pp. 825–846.
- Wall Street Journal – Poland Worried About Strong Franc, but Mortgages Serviced Well
<http://blogs.wsj.com/emergingEurope/2011/06/17/poland-worried-about-strong-franc-but-mortgages-serviced-well/> (Letöltés dátuma: 2012. március 23.)

Wood, O. G. (Jr.), Porter, R. J. [1976]: *Analysis of Bank Financial Statements*. Van Nostrand Reinhold Company, New York.

Adatgyűjtés, nemzeti bankok, felügyeleti szervek honlapjai

Bolgár Nemzeti Bank – A bankszektor aggregált adataihoz

http://www.bnb.bg/BankSupervision/BSCreditInstitution/BSCIFinansReports/BSCIFRBankingSystem/BS_201106_EN?toLang=_EN (Letöltés dátuma: 2012. január 10.)

Cseh Nemzeti Bank – A bankszektor aggregált adataihoz

http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.STROM_DRILL?p_strid=AB&p_lang=EN (Letöltés dátuma: 2012. január 10.)

Economist Intelligence Unit – Makrogazdasági adatok

http://data.eiu.com/Default.aspx?pubtype_id=1363181321 (Letöltés dátuma: 2011. december 3.)

Központi Statisztikai Hivatal – magyarországi GDP adat

http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_qp009h.html (Letöltés dátuma: 2012. március 20.)

Lengyel Pénzügyi Felügyeleti Hatóság – A bankszektor aggregált adataihoz

http://www.knf.gov.pl/en/about_the_market/Banking/data/mdata.html (Letöltés dátuma: 2012. január 10.)

Lengyel Nemzeti Bank – Hitelállomány megoszlás

<http://www.nbp.pl/homen.aspx?f=/en/statystyka/naleznosci/naleznosci.html> (Letöltés dátuma: 2012. január 12.)

Oanda – Historikus árfolyamok

<http://www.oanda.com/currency/converter/> (Letöltés dátuma: 2011. december 5., 2012. március 19.)

PSZÁF – Idősorok

http://www.pszaf.hu/bal_menu/jelentesek_statistikak/statistikak/pszaf_idosorok (Letöltés dátuma: 2012. március 19.)

Román Nemzeti Bank – A bankszektor aggregált adataihoz <http://www.bnro.ro/Statistics-3229.aspx> (Letöltés dátuma: 2012. január 15.)

Szlovák Nemzeti Bank – A bankszektor aggregált adataihoz

<http://www.nbs.sk/en/statistics/money-and-banking-statistics/source-statistical-data-of-monetary-financial-institutions> (Letöltés dátuma: 2012. január 10.)

Securities – Banki mutatószámok

<http://www.securities.com/ch.html?pc=HU> (Letöltés dátuma: 2011. november 21.)

Reuters – Banki árfolyamok

<http://www.reuters.com/> (Letöltés dátuma: 2011. november 21.)

Bankok honlapjai – a bankok éves jelentéseihez

Bolgár bankok 2010 év végi jelentései - Letöltés dátuma: 2012. január 13.

- Unicredit Bulbank
http://www.unicreditbulbank.bg/en/About_the_Bank/Financial_Reports/index.htm
- DSK Bank https://dskbank.bg/Page/default.aspx?xml_id=/en-US/About/reports/
- United Bulgarian Bank <http://ubb.bg/en-US/Report/278>
- Raiffeisen Bank http://rbb.bg/en-US/about/05_Reports/
- Eurobank EFG
http://www.postbank.bg/TransformationService.aspx/XHTML?strXML=/en-US/about/Investor_Relations/Annual_report2010/

Cseh bankok 2010 év végi jelentései – Letöltés dátuma: 2012. január 16.

- ČSOB <http://www.csob.sk/en/about-us/profile/annual-reports>
- Česká spořitelna
http://www.csas.cz/banka/appmanager/portal/banka?_nfpb=true&_pageLabel=downloads_subportal03&dtree=en&slnod=37
- Komerční Banka <http://www.kb.cz/en/about-the-bank/investor-relations/index.shtml>
- Unicredit <http://www.unicreditbank.cz/en/about-us/annual-reports.html>
- Raiffeisen <http://www.rb.cz/en/information-service/bank-profile/annual-reports/>

Lengyel bankok 2010 év végi jelentései – Letöltés dátuma: 2012. január 12.

- Bank PKO
http://www.pkobp.pl/index.php/id=rel_annsta/akt_id=9432/source=rel_finsta/section=ri
- Bank Pekao
http://www.pekao.com.pl/information_for_investors/financial_informations/Annual_reports/
- BRE Bank
http://www.brebank.pl/en/Investor_Relations/financial_results/?_DARGS=/amg/Portal/rds-templates/financial-results/financial-results.jsp.financialResults
- ING Bank Śląski <http://en.ingbank.pl/company-profile/investor-relations/reports/annual-reports>
- BZ WBK <http://ir.bzwbk.pl/english/reports/2010/annual/report-2010-annual.html>

Magyar bankok 2011 féléves jelentései – Letöltés dátuma: 2012. január 17.

- Erste <http://www.erstebank.hu/hu/20005620.html>
- MKB http://www.mkb.hu/az_mkb_bankrol/kozlemenyek/eves_es_feleves/reszletek.html?contentID=1257
- Raiffeisen <https://www.raiffeisen.hu/raiffeisen-csoport/sajtoszoba/penzugyi-adatok/jelentesek>
- OTP https://www.otpbank.hu/portal/hu/IR_Tozsdei_jelentesek

- K&H Bank:
https://www.kh.hu/publish/kh/hu/khcsoport/bank/eves_jelentesek/2011.html

Román bankok 2010 év végi jelentései – Bukaresti KPMG Kutatás

Szlovák bankok 2010 év végi jelentései – Letöltés dátuma: 2012. január 12.

- Slovenska Sporitelna <http://www.slsp.sk/en/all-about-banks/financial-indicators/financial-indicators.html>
- VÚB Banka <http://www.vub.sk/en/about-us/banks-profile/annual-reports/>
- Tatra banka <http://www.tatrabanka.sk/cms/page/en/about/The-economic-results-of-the-bank/Annual-reports.html>
- ČSOB <http://www.csob.sk/en/about-us/profile/annual-reports>
- Unicredit Bank <http://www.unicreditbank.sk/page/en/Press-center/Annual-reports.html>

MELLÉKLETEK

1. MELLÉKLET: REGIONÁLIS ÖSSZEHASONLÍTÁS

	Magyarország ⁽¹⁾				Bulgária				Cseh Köztársaság				Lengyelország				Románia ⁽²⁾				Szlovákia			
	2009YE	2010YE	2011HI		2009YE	2010YE	2011HI		2009YE	2010YE	2011HI		2009YE	2010YE	2011HI		2009YE	2010YE	2011HI		2009YE	2010YE	2011HI	
Méreg																								
Mérlegösszeg	107 287	101 251	101 825		36 235	37 733	38 532		155 186	166 014	174 937		255 885	292 284	305 975		72 581	75 260			53 011	54 739	55 779	
Hitelállomány	67 319	64 999	61 936		29 542	29 898	30 605		112 272	121 948	106 467		168 607	190 952	199 599		47 467	48 131			36 447	37 570	39 141	
Nem pénzügyi vállalkozásoknak nyújtott hitel	23 437	21 615	20 624		16 228	16 493	16 753		n.a.	n.a.	n.a.		52 409	54 098	57 835		n.a.	n.a.			14 531	15 159	16 083	
Lakossági hitelek	24 860	25 899	25 479		8 985	8 839	8 772		n.a.	n.a.	n.a.		102 533	121 817	126 489		n.a.	n.a.			13 999	15 637	16 488	
Betétállomány	44 163	41 721	42 408		31 104	32 170	32 942		115 842	124 306	130 754		153 392	174 245	175 597		52 888	54 571			44 562	46 703	48 286	
Értékesítés és kockázati céltartalék változása	1 593	1 358	396		527	670	318		1 007	884	482		2 676	2 601	n.a.		n.a.	n.a.			403	269	68	
Saját Tőke	8 866	8 359	9 557		4 835	5 135	5 144		12 113	13 580	14 004		25 120	29 239	29 135		7 326	8 319			5 077	5 362	5 597	
Jövedelmazóság																								
Adózás utáni eredmény	752,7	44,2	521		398,8	315,2	161,1		2 264,1	2 203,5	1 255,5		1 915,8	2 860,8	1 985,8		707,8	472,0			250,1	503,7	431,4	
Nettó kamatbevétel	2 723	3 116,7	1 602,4		1 455,4	1 491,3	745,5		3 914,0	4 173,6	2 223,0		6 109	7 740	4 258		2 917,7	3 246,8			1 562	1 689	892	
Jutalékeredmény	929	943,4	429,0		375,7	388,4	192,8		1 381,2	1 519,5	788,7		2 885	3 446	1 767		946,0	868,8			404	439	227	
Működési költségek	2 117	2 155,6	1 027,1		983,1	990,3	496,5		2 723,0	2 914,8	1 539,7		6 336	7 016	3 650		2 435,3	2 509,8			1 143	1 128	570	
Költség bevétel arány (%)	58,0%	53,1%	50,6%		52,99%	51,89%	52,20%		50,38%	50,03%	50,20%		55,94%	53,41%	52,40%		52,61%	53,84%			58,14%	53,02%	50,95%	
Nem teljesítő hitelállomány (%)	7,9%	10,2%	11,3%		6,42%	11,90%	12,90%		4,99%	6,32%	5,3%		7,70%	n.a.	n.a.		7,89%	11,85%			5,50%	6,07%	n.a.	
Kamatmarzs (%)	4,16%	4,79%	5,17%		4,93%	4,99%	4,90%		3,49%	3,42%	4,18%		3,78%	4,08%	4,21%		4,02%	4,24%			4,29%	4,50%	4,56%	
Hitelbetét (%)	152,4%	155,8%	146,0%		95,0%	92,9%	92,9%		96,92%	98,10%	81,43%		109,92%	109,59%	113,67%		89,75%	88,20%			81,79%	80,44%	81,06%	
ROE (%)	8,73%	0,53%	10,91%		8,25%	6,15%	6,29%		18,69%	16,23%	17,93%		7,97%	9,85%	13,46%		2,9%	-1,7%			4,93%	9,39%	15,42%	
ROA (%)	0,72%	0,04%	1,02%		1,10%	0,84%	0,84%		1,46%	1,33%	1,44%		0,78%	0,99%	1,28%		0,3%	-0,2%			0,47%	0,92%	1,55%	
CAR (Tőkefedeleési mutató, %)	13,12%	13,00%	13,77%		14,03%	15,24%	15,54%		14,11%	15,52%	15,98%		13,29%	13,80%	13,71%		14,67%	15,02%			12,57%	12,68%	n.a.	

Forrás: Nemzeti bankok, Telügyeleti szervek

⁽²⁾ Forrás: Román KPMG kutatás

⁽²⁾ Profitabilitási mutatók forrása: Román Nemzeti Bank

⁽¹⁾ MFB, KELER, EXIM és szövetkezeti hitelintézetek nélkül

⁽²⁾ Az adatok a szektor 32 bankjára (a piac 90%-ára) vonatkoznak

⁽²⁾ Profitabilitási mutatók az egész szektorra vonatkoznak, nem IFPS sztenderdek szerint számlolva